

Ἄλλὰ φτάνουν αὐτὰ γιὰ τὰ φέμματα καὶ τὰ σφί-
σματα, πρὸ βγῆκαν μὲ τὸ σκοπὸ νὰ ἐξουδετερώσουν
τάχα τὴν ἐντύπωσιν τοῦ «Κριτικῆς Περίοδου». Ὅσο
γιὰ σένα, ἀγαπητέ μου Ταχόπουλε, πρὸς μὴ—ἀν
καὶ δὲν τὸ πιστεύω,—νὰ σὲ θορόδησαν τὰ ξεφωνητὰ
τοῦ κ. Ποριώτη καὶ νὰ σ' ἔλαμψαν γιὰ μιὰ στιγμὴ
νᾶμφιδάλης ἀν ἦσαν σωστὴ νὰ δημοσιευθῆ στοὺς «Νου-
μὰ» ἢ ἀπολογία μου, σὲ παρακλῶ νὰ διαβάσῃς αὐτὸ
τὸ γράμμα πρὸς μὲ ἐστειλε ὁ κ. Λουὶ Ρουσσέλ, ὁ γνω-
στός σου Γάλλος ἑλληνιστὴς καὶ δημοτικιστὴς. Θὰ
ἰδῆς τί ἐντύπωσιν ἔλαμψε τὸ «Κριτικὸν Περίοδον» ἐς ἐ-
κείνους πρὸς εἶναι σὲ θέσῃ,—σὺν ξέναι, σὺν Ἑυρωπαικοῖς,
σὺν ἄνθρωποι, ἀν ὄχι ἀνώτερης ράτσας, βέβαια ὅμως
ἀνώτερου πολιτισμοῦ,—νὰ μᾶς βλέπουν ἀπὸ πρὸς ψηλὰ
καὶ νὰ μᾶς κρίνουν μὲ δικαιοσύνη καὶ ἀμεροληψία:

Μαρσίλια, 4 Ἀπ. 16

Ἀξιότιμε κύριε,

Ἐώρα διέβασα στοὺς «Νουμὰ» τὸ Pro domo mea
σας. Ἀγαθὰ καὶ δὲν εἶχα ποτέ, ὅπως κατοικούσα
στὴν Ἀθήνα, τὴν τιμὴ νὰ Σὰς γνωρίσω προσωπικῶς,
θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε ὅμως νὰ Σὰς πῶ τὸ θαυμασμὸ πρὸς
ἀιστάνθηκα διαδράζοντας ἐκεῖνα τὰ δύο ἄρθρα. Εἶνε
γεμᾶτα ἀξιοπρέπεια καὶ δικαιολογημένη περηφά-
νεια, πρὸς καὶ χάρις θελκτικῆς.

Καὶ μοῦ θυμίσανε τὴν διακονίαν μου στὴν Ἀθήνα,
τὴν ἀθάνατὴν μου τὴν Κυβέλην καὶ τοῦ Κόκκινου
Βράχου τὸν ἀθάνατο συγγραφέα.

Ἀδεύθητε, παρακαλῶ, Κύριε, τὴν ἔκφρασιν τοῦ φι-
λικοῦ μου πρὸς Σὰς θαυμασμοῦ.

LOUIS ROUSSEL

Καθηγητὴς τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐν τῇ Σχολῇ
τῶν Ἀνατολικῶν γλωσσῶν.

Καὶ γιὰ νὰ ἰδῆς τὴν καὶ ὁ κ. Ποριώτης πόσο σιμώ-
τερα βρίσκονταν τὴν ἀλήθειαν τὸν καιρὸν πρὸς εἶχε κ' ἔ-
γραφε γιὰ τὰ ἔργα μου ἰδέα πρὸς καλὴ ἀπ' τὴν σημε-
ρινήν*), ἀντιγράφω ἐδῶ καὶ τὸ ἰδιόχειρον γράμμα πρὸς

(*) Ὁ κ. Π., γιὰ νὰ ὑποτιμῆται τάχα τὰ ἔργα μου, λέει
πρὸς: «τέτοια χιλιάδες τὸ χρόνον ξεφουρνίζονται
στὴν Ἑυρώπη». Τὸ ἀρῆθηται ποὶ ἐγὼ; Στὴν Ἑλλάδα
μόνο εἶπα πρὸς εἶνε μετρημένα. Μολονότι ἕνας σοφὸς Ἄγ-
γλος ἑλληνιστὴς, πρὸς ἀγόρευσε κ' ἐδιέβασε τὸν «Κριτικὸν Περίο-
δον», πρὸς ἔγραφε,—ἔτσι σὺνδρόμηται κ' αὐτός, χωρὶς νὰ
τὸν γνωρίζω, γιὰ νὰ μοῦ ἐκφράσῃ τὸ θαυμασμὸν του.—ὅτι
τὸν θεωρεῖ «ἀπὸ τὰ πρὸς θαυμαστά βιβλία πρὸς ἐδιέβασε
ποτέ». Καὶ στοχάζομαι, ὅτι ὁ κ. Albert Bonus δὲν δια-
βάσει μόνο ἑλληνικά... Ἐπίσης ἕνας Γάλλος ἐκδότης,
πρὸς μοῦ ζήτησε τὴν ἄδεια νὰ ξανατυπώσῃ κάποια μετά-
φρασιν τῶν «Κελαϊδισμῶν» μου, πρὸς ἔγραφε γι' αὐτὸ τὸ διή-
γημα ὅτι εἶνε «ἀριστοῦργημα ποιητικὸ καὶ ψυχολογικὸ
(chef d'oeuvre de poesie et d'analyse) ἀπὸ τὰ πρὸς σπάνια». Καὶ ὅμως ὁ ἐκδότης αὐτός εἶχε νὰ κάμῃ μὲ τοὺς πρὸς με-
γάλους διηγηματογράφους τοῦ κόσμου. Δὲν θέλω νὰ πῶ,—
ὡς μὴ μὲ παρεξηγήσῃ πάλι κανένας! — ὅτι εἶμαι ἕνας ἀπ'

μοῦ ἐστειλε τὸ γερώτερον καὶ γενικώτερον Ἑλληνικὸν
Μουσικὸν τοῦ καιροῦ μας, ἕνας ἀληθινὰ μέγας ἄνθρω-
πος, ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος:

«Ἀθήναι, 30 Μαρτίου 1916.

Φίλε κύριε Ξενοπούλε,

Πῶς νὰ σὰς εὐχαριστήσω διὰ τὰς ὀρθὰς στιγμὰς
πρὸς ἐπέρξα ἀναγινώσκων καὶ ἀπολαμβάνων τὴν
«Κόκκινον Βράχον», πρὸς εἶχετε τὴν καλωσύνην νὰ
μοῦ σταίλετε;

Ἡ ὑπόθεσις μοῦ ἦτο γνωστὴ καὶ ἀπὸ τὴν «Φω-
νικὴν Σάντην», πρὸς εἶχα δὲν στοὺς θεάτρον. Ἄλλ' ἔταν
διέβασα τὸ μυθιστόρημα, κοντὰ στὴν αἰσθητικὴ ἀπό-
λαυσι, ἐδοκίμασα καὶ ἘΘΝΙΚΗ ΠΕΡΗΦΑΝΕΙΑ,
διότι στοὺς εἶδος αὐτὸ τοῦ λόγου ἐφθάσαμε νὰ κάμωμε
τόσο μεγάλα βήματα πρὸς ὅδου.

Μὲ φιλικώτατα αἰσθημᾶτα
Ἐλευθ. Κ. Βενιζέλος»

Δὲν πρόφθαινα νὰ ζητήσω τὴν ἄδεια γιὰ νὰ δημο-
σιεύσω ἐδῶ αὐτὰ τὰ γράμματα. Ἄλλὰ στοχάζομαι, ὅτι
δὲν ἦταν μυθικὰ. Ἐπειτα εἶνε τόσο πολὺ τιμητικὰ,
μοῦ ἦλθαν τόσο αὐθόρμητα κ' ἐπικαιρα, ἀποτελοῦν
γιὰ μένα τέτοια διπλώματα,—καὶ μόνο αὐτοῦ τοῦ εἶ-
δους τὰ διπλώματα λογαριάζω ἐγὼ,—ὅστε δὲν μπο-
ροῦσα νὰ μὴ τὰ μεταχειρισθῶ ἐς αὐτὴν τὴν περίστασιν.
Ἐκεῖνοι πρὸς τὰ γραφᾶν, ἂς συλλογισθῶν μιὰ στιγμὴ
μὲ πόση λύσσα ὀργίσατε τριγύρω μου ὁ φθόνος
τῶν ταπεινῶν κ' ἡ κακεντρέχεια, κ' ἂς μοῦ συχωρέ-
σουν μεγάλῳχα τὴν παρατυπίαν.

Γ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΞΕΝΟΠΟΥΛΙΑΔΑ

16 τοῦ Ἀπριλίου 1916.

Πρὸς τὸν ἐκδότην τοῦ «Νουμᾶ».

Ὁ ἀξιότιμος κ. Γρ. Ξενοπούλος, καθὼς τὸ κοινο-
λόγησε κίβλας ὁ ἴδιος, ξινάγχεται, λέει, μὲ δυὸ σελί-
δες γιὰ νᾶναίρεση τὸν τελευταῖον μου «ἀλίβελλο». Πῶς
τόρα θ' ἰναιρεθῶναι κείμενα τοιοῦτα μὲ τὴν ὑπο-
γραφήν του,—αὐτὸ μόνον ἢ ἑξοπολιτικὴν τέχνην τὸ
ἔχει. Ἄς μὴν περιμένῃ λοι τὸν ἀνταγῆ τῆς. Δὲ φτά-
νουνε μὴδὲ 300 σελίδες τοῦ «Νουμᾶ» γιὰ νὰ ξανατυ-
πωθῶναι ὅσα κακώτατα καὶ ἀνεκλόγητα κριτικὰ καὶ
γλωσσικὰ παραληρήματα ἔχει γυμμένα ἢ «Ζεφυρι-
ανὴν Κασάντρα»—καὶ νουνό; τῆς ὁ Ἐρμῶνας, σὺν
τὴν ἔτασε κά τῶτε πρὸς κήρυχε πρὸς ἢ καθαρεύουσα
τῆς παραφράσει γιὰ νὰ κάμῃ τὴν δουλίαν τῆς, μὴ κ' ἢ

αὐτοῦ. Θέλω μόνο νὰ δείξω, ὅτι Ἑυρωπῆται ἄνθρωποι, μὲ
γοῦστο ἀνώτερον βέβαια ἀπὸ κάθε Ῥωμηοῦ λογίου, μὲ κρί-
νουν κάπως κολακευτικώτερα ἀπὸ τὸν κ. Π. Κι' αὐτὸ μοῦ
φθάνει. Γρ. Ξ.

φύλη μας είναι καταδικασμένη να μείνη μικρή.

Ένα μόνο θέλω να μάθω,—και την Ύδαν άτορία έχουνε κι άλλοι άναγνώστες του «Νουμά». Κοντά σ'άλλα, στη σελίδα 50 του «Νουμά» (ά.ρ. 586), δ κ. Ξ. κάνει τὸ δέιξαλο τοῦ Ψυχάρη και τιμάζει τελειωτικά τὸν ψυχισμό και ἄτιδες χνει πὸς τὸ ξενοπυλικὸ σύστημα (ἢ εἶναι τὸ κλέισον). Εἶναι αὐτὴ και τοῦ «Νουμά» ἡ γνώμη; Περιδέχεται ὁ «Νουμάς» γιὰ σωστὸ ὅσα γράφει ὁ νέος κριτικὸς του κ. Γρ. Ξενοπούλος στην αυτοκριτικὴ του; Σάν άναγνώστης ἔχω τὴν ἀξίωση νὰ τὸ μάθω, γιὰ νὰ ξέρω τὴν πορεία τοῦ φύλλου ποὺ διαβάζω.

Και κάτι νάντιγράψω. Και δὲ φταίω ἐγὼ ἄν ἔρχεται κι αὐτὸ ἐμπράγματα νὰ δικαιώση τὴν παραπάνω ἀξίωσή μου. Στὴ σημερινὴ «Διάπλαση» (μ.λ. 162) δημοσιεύεται δὴλωση πὸς ἑπιόλυτος διευθυντῆς και μόνος ἰδιοκτήτης; τὴς εἶναι ἄλλος και πὸς δ κ. Γρ. Ξ. «δὲν εἶνε και δὲν ἦτο ἄνεκαθεν, παρ' ἄλλου; ἔτι μισθῷ ἀρχισυντάκτης, ἐπιμελούμενος τὰ τῆς ὕλης κατὰ τὸ ὄρισμένον πρόγραμμα τοῦ περιοδικοῦ τούτου, χωρὶς τὴν ἐλαχίστην πρωτοβουλίαν και ἐπομένως τὴν ἐλαχίστην εὐθύνην. Πάν ὅ,τι δημοσιεύεται εἰς τὴν «Διάπασιν», ἐκλέγεται, ὑπαγορεύεται ἢ ἐγκρίνεται τελειωτικῶς ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς, ὁ ὁποῖος εἶνε και ὁ μόνος ὑπεύθυνος διὰ τὴν ἐν γένει πορείαν τοῦ περιοδικοῦ».

Χάρηκα πολὺ γι' αὐτὸ. Θὰ πῆ πὸς δ κ. Γρ. Ξ. ἔχει ἄνεκαθεν (20 χρόνια, λένε) ταχτικὸ μιστὸ ἀπὸ τὴ «Διάπλαση» και δὲν κρέμεται ἀπὸ ἄβέβαια ἐκδοτικά ἢ θεατρικὰ κέρδη και ζημίαι. Θὰ πῆ ὅμως και κάτι ἄλλο: πὸς ἡ ἰδέα τοῦ δημοτικισμοῦ δὲν τοῦ χρωστάει τὴν παραμικρὴ χάρη ἄν ἄρχισε φέτος δ κ. Φαίδων (Γρ. Ξ.) νὰ γράφῃ περὶ τοῦ μαλλιὰρὰ τὴς «ἐπιστολῆς» του πρὸς τὰ ἔξυπνα και καλὰ παιδάκια τῆς «Διάπασης».

N. ΠΟΡΙΩΤΗΣ

ΣΗΜ. ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ». Ὁ φίλος Ποριώτης ἐπιμένει και δὴ, ἐπιμένει και στίς κουβέντες του, ἐπιμένει και σὶά βιβλία ποὺ μᾶς στέλνει (Στὸ ξώφυλλο τῆς «Μαρίας τῆς Μεγδαληνῆς» ποὺ μᾶς ἔστειλε γράφει: «Τοῦ φίλου Δ. Ταγκόπουλου κι ἄς πῆ νὰ ξενοτουλίξῃ...») πὸς με τὸ ν' ἀφίσομε τὸν Ξενοπούλο νὰ μιλήτῃ ἀπὸ τὴς στήλες μας σημαίνει πὸς ὁ Ξ. χρῆστηκε «νέος κριτικὸς μας» και πὸς ὁ «Νουμάς» παραδέχεται και ἄσπάζεται τὴν ἀντιψυχαρακὰ ἔμφωνητά του. Κάτι γράψαμε πάνου σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα στίς σελίδες 44 και 45 τοῦ φύλλου, και δὲν ἔχομε καμιά διάθεση νὰ ξαναμασήσομε τὰ ἴδια και τὰ ἴδια. Στὴ σημερινὴ ὅμως πρόκλησή του τί ν' ἀπαντήσομε; Ὁ «Νουμάς» δεκατέσσερα χρόνια τώρα ἀγωνίζεται στενά και ἀδιάρηχτα συνεδεμένο; με τὸν Ψυχάρη κι ἄν ἡ μοῖρα τοῦ γράφει νὰ ζήσει κι ἄλλα δεκατέσσερα δὲν τὸχει σκοπὸ, οὔτε ποὺ τὸ σκέφτηκε καν, νάλλαξοτιστήσει. Ὅτι εἶναι ἡ πίστη τοῦ ἐκδότη τοῦ «Νουμά» και μ' αὐτὴ τὴν πίστη μίλησε σὶὸν ἀγῶνα. Δὲ σημαίνει ὅμως πὸς ὁ Ψυχαρακισμὸς του εἶναι δεσποτικὸς κ' ἔτσι μπορεῖ νὰ κλείνει τὴν πόρτα του σὲ κάθε γνωστὸ λόγιό ποῦ, με τὴν ὑπογραφή του, δηλ. ὕπευ-

θῶνος, καθὼς, λένε οἱ δασκάλου, θὰ ζήτησε νὰ ὑποσχερῆται ἀπὸ τὴς στήλες του γνώμης ἀντιψυχαρακῆς. Δικαίωμα τοῦ και δικαίωμα τοῦ ἐκδότη τοῦ Νουμά, και κάθε ταχτικὸ και ὁμόφρονα συνεργάτη του, νὰν τὴς ἀναιρέσει και νὰν τὴς γκερμίσει με συζήτηση αὐτῆς τὴς γνώμης.

Αὐτὴ τὴν πολιτικὴ ἀκολούθησε ὁ «Νουμάς» ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἔκδοσῆς του και, φυσικῶς, δὲν εἶχε κανένα δικαίωμα νὰν κρηθεῖ σὶὸν Ξ. τὴ φιλοξενία του. Γεντὶ ἔτιελνε ὁ Ξ. και γνωστὸς λόγιος εἶναι και ὑπεργράφει ὅ,τι λέει, παρ' ὅσον δὲν τὴν εὐθύνη πίνου του. Ἄλλοιζομε πὸς οἱ ἀναγνώστες τοῦ «Νουμά» εἶναι ἀρετὴ ἔξυπνοι κ' ἔτσι δὲν ἔχουν ἀνάγκη νὰ ρωτοῦνε ἄν ὁ «Νουμάς» ἀπάζεται τὸν ξενοπυλικὸ ἀντιψυχαρακισμὸ.

Περὶ πότερα λόγια, θαρροῦμε, δὲ χρειάζονται. Κ' εἶναι εὐχάριστο, ποῦ κ' οἱ δύο μας φίλοι, κι ὁ Ποριώτης; κι ὁ Ξενοπούλος, δὲν ἔχουνε σκοπὸ νὰ ξαναρχίσουνε σ' αὐτὸ τὸ θέμα κ' ἔτσι, με τὴ βήθεια τοῦ μεγαλοδύναμου, τε'ννεῖ και τὸ διπλωματικὸ αὐτὸ ζήτημα.

ΤΟ ΤΣΙΓΚΑΝΟΠΑΙΔΟ ΣΤΙΣ ΒΟΡΕΙΕΣ ΧΩΡΕΣ

(Τοῦ Γερμανοῦ ποιητῆ Γκάιμπελ. Ἐλεύθερη μετάφραση σὸ πεζο).

Μακριά, κατὰ τὴ νοτιά, εἶναι ἡ ὄμορφη Ἰσπανία, ἡ Ἰσπανία ἡ πατρίδα μου, ὅπου οἱ ἠσκιερὲς καστανιῆς θροῦζουν τὴς ὀμιῆς τοῦ Ἐβρου, ὅπου οἱ ἀμυγδαλιῆς κοκκινωπὰ ἀνθίζουν, ὅπου γνέφει ἡ ζεστὴ κλιματαριά, και τὰ τριαντάφυλλα ὁμορφότερα κάτω ἀπ' τὸν ἥλιο πυρώνουν, κι' ἀχτινοβολεῖ πὸς χρυσὸ τὸ φεγγαρόφωτο.

Κ' ἐγὼ τώρα γυρίζω με τὴν κιθάρα θλιμμένο; ἀπὸ σπῆτι σὲ σπῆτι, μὰ κανένα μάτι φιλικὸ δὲ με κοιτάζει κι' ὄλοι ἀγριεμένα μου λένε νὰ φύγω. Ἄγ, τὸ φτωχὸ μελαχροινὸ ἄγῶρι κινεῖ; δὲ θέλει νὰ τὸ νοιώσῃ.

Αὐτὴ ἡ κταχνιά, ποῦ μοῦ παίρνει μακριὰ τὸν ἥλιο, μοῦ πλακώνει τὴν καρδιά, και τὰ παλιὰ χαρούμενα τραγούδια, πάει πῆ, κωντεύω ὄλα νὰ τὰ ξεχάσω! Πάντα ἀπὸ τὴς μελωδίαις μου αὐτὸς ὁ σκοπὸς δὲν ἀπολείπει: «Στὴν πατρίδα μου θέλω νὰ γυρῶ, στὴ χώρα ποῖναι γεμάτη ἥλιο!»

Ὅχι! Τὴς λαχτάρες; και τὰ καρδιοχτύπια δὲν μπορῶ πειότερο νὰ τὰ κρατήσω! Τίποτ' ἄλλο δὲ θέλω, ἀφήστετῆ μου μονάχα τὴν εὐτυχία τῆς πατρίδας! Δρόμο πρὸς νότο, δρόμο στὴν Ἰσπανία! Στὴ χώρα ποῖναι γεμάτη ἥλιο! Κάτω ἀπ' τὸν ἥλιο τὸν καστανιῶν θέλω κάποτε νὰ με θάρουν.

ΑΘ. ΜΙΧΑΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Ἀμφίωνα. Ὁ «Ρὲ φίλος Τάκης Ταγκόπουλος» δὲ διάβασε τὴς ἀνοησίες σου οὔτε ξεστόμισε λέξη γι' αὐτῆς, ὅστε καλὰ θὰ κάνεις νὰ τὸν ἀφίνεις ἤσυχο.

κ. Μ.Μ. Σὲ περιμέναμε τὸ Σάββατο, ὅπως μᾶς εἶτες. Λοιπὸν τὸ ἐρχόμενο 4—10 τὸ πρῶτ.